

В. Б. Мусій,

*д-р філол. наук, проф.,**Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
завідувачка кафедри загального та слов'янського літературознавства*

СЕМАНТИКА НАЗВИ ОПОВІДАННЯ РОМАНА МАЛИНОВСЬКОГО «ЗА ДВІ ХВИЛИНИ ДО ПІВНОЧІ»

Мета статті - виявити смисли такого елемента паратексту, як заголовок. **Об'єкт дослідження** - оповідання сучасного українського письменника Романа Малиновського «За дві хвилини до півночі». Для реалізації мети була проаналізована лексика, що входить в семантичне поле «космічні об'єкти»: сонце, планети, зірки. Оскільки одним з головних завдань у статті було встановлення обумовленості вибору мовних одиниць авторською концепцією дійсності, використано **метод** семантико-прагматичної інтерпретації текстового фрагменту. **Предмет дослідження** – взаємодія паратекстуального та лексичного рівнів літературного твору як художньої системи. **Зроблено висновок** про те, що ключову роль в оповіданні відіграє слово «зірка» і його похідні (сузір'я, зорепад): воно зустрічається в тексті об'ємом п'ять з половиною сторінок сімнадцять разів. Відокремлено прямий і метафоричні смисли цього слова: а) космічний об'єкт; б) вогник сигарет під час дружньої зустрічі; в) відблиск супутників, що згорають; г) спалахи ядерних ракет. Виявлено сенс образу зірок на художньому, філософському, міфопоетичному рівнях за допомогою таких семантичних опозицій, як «темрява – світло», «сучасне – майбутнє», «життя – смерть», «одиничне – універсальне», «космогонія – есхатологія». Встановлено зв'язок між процесом спостереження персонажами оповідання за зірками та їхніми уявленнями про красу, здійснення мрій, наближення до універсальних таємниць та шлях до гармонії із всесвітом. Проаналізовано роль лексичних засобів створення образів сонця (у його динаміці) та планет у тексті оповідання. Звертається увага на те, що вектор опису космічних об'єктів – від різноманітності кольорів до поглинання чорнотою, від світла до темряви. Запропоновано таке тлумачення назви твору: за дві хвилини до півночі – за дві хвилини до того, як атомна зброя знищить життя всесвіту. **Практичне значення:** стаття розширює розуміння основних тенденцій розвитку української прози, лексичних засобів вираження сучасними прозаїками свого бачення дійсності. **Перспективність** подальших розробок аналізованої проблематики пов'язуємо з вивченням ролі слів, що входять в семантичне поле «косміч-

ні об'єкти», в інших оповіданнях книги Р. Малиновського «Солодке життя» (2021) як міжтекстової єдності.

Ключові слова: оповідання, заголовок, лексичне поле, компонент-домінанта, семантика, опозиції, паратекст, Р. Малиновський.

V. B. Musii,

ScD, Professor,

Odesa National I. I. Mechnikov University,

General and Slavic Literature Department Head

SEMANTICS OF THE TITLE OF ROMAN MALINOVSKY'S STORY «TWO MINUTES BEFORE MIDNIGHT»

The article is devoted to the study of such an element of paratext as a title. The object of the study is the story of the modern Ukrainian writer Roman Malinovsky "Two minutes before midnight". It was published in the book "Sweet Life" in 2021, and it reflected the author's consciousness of the danger to the life of mankind that the weapon carries. The purpose of the article is to reveal the meanings of the story's title, to substantiate its representative, text-forming role, to determine how the title helps to understand the author's concept of reality, embodied in the work. To achieve the goal, the vocabulary (sun, wind, stars) included in the semantic field "space objects" was analyzed. The position is substantiated that the key role in the story is played by the image of the stars, this is the dominant component of the semantic field, closest to the core. The direct meaning of this word (what is seen in the night sky) and its metaphorical meanings are highlighted: a) space object; b) a cigarette light during a friendly meeting; c) the wreckages of burning satellites; d) flashes of nuclear missiles. The thesis is substantiated that the motif that appears at the beginning of the work is the expectation of an unusual cosmic phenomenon – fall of stars, with which the aesthetic (enjoyment of their beauty) is associated, as well as the hope that the wishes come true, is replaced at the end of the work by a statement of the launch of rockets that bring death people, including those who gathered to enjoy the view of the stars and hoped for a happy future. As a result, such semantic oppositions were indicated in the description of the picture of approaching to night (the key word in the title of the story) and in the semantic field "signs of the Space": "day - night", "present - future", "life - death", "beautiful – disgraceful, unhumane", "space – chaos". Attention is drawn to the fact that the vector in the description of what is happening is: from a variety of colors - to plunging the world into darkness, from light - to its dispersion. Hence the dominance of the semantics of extinction, approaching death. As a result, the interpretation of the night as a boundary between existence and its loss is proposed. The conclusion is

made about the main meaning of the title of the whole work: two minutes before night - what happened two minutes before the death of mankind.

Key words: story, title, lexical field, semantics, dominant component, opposition, paratextuality, R. Malinovsky

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Один із провідних напрямків наукових досліджень професора Карпенка Юрія Олександровича, засновника Одеської ономастичної школи, – літературна ономастика. Серед об'єктів його наукових праць були й назви художніх творів, їхніх «власних імен», за словами вченого. «Водночас, - підкреслював Ю.О. Карпенко, не обмежуючись репрезентативною функцією цього елементу паратексту, - назва твору є його елементом, його складовою частиною. У цьому полягає специфічна особливість назв творів, яка відрізняє їх і від усіх інших розрядів власних назв. Тут маємо унікальну для ономастики ситуацію, коли і назва, і об'єкт називання мають однакову форму вираження – мовну, словесну» [1, с. 29]. Спираючись на висловлені думки вченого про значимість заголовку, спробуємо розглянути одну з складових збірника сучасного українського письменника Романа Малиновського «Солодке життя» (2021). **Об'єкт статті** – оповідання «За дві хвилини до півночі». **Предмет** – роль слів, що входять до семантичного поля «космічні об'єкти», в розкритті спектру сенсів назви твору. **Мета статті** – виходячи з того, що заголовок виражає авторську модальність і є «конденсатом усього змісту» [5, с. 248], виявити інтеграційну роль назви оповідання на лексичному рівні твору.

Аналіз досліджень проблеми. Професор Карпенко Ю.О. вивчав назви художніх творів на декількох рівнях: поетичної етимології (як, наприклад, у статті «Про назви творів Ліни Костенко», де він відокремив діахронічний та синхронічний аспекти етимології [2]), на лексичному та синтаксичному рівнях. «Як ономастичний елемент, - зокрема писав він, - назва твору є саме назвою, тобто одиницею лексичного рівня, незалежно від того, чи вона виражена словом, чи словосполученням, чи цілим реченням. Як елемент твору його назва входить до структури, до мовної тканини твору, тобто є одиницею синтаксичного рівня, причому так само незалежно від форми свого вираження» [1, с. 29]. В нашій статті ми обмежуємось тільки лексичним рівнем. У зв'язку з тим, що процес вивчення назви оповідання «За дві хвилини до півночі» буде головним чином на дослідженні семантики слів, що входять до лексико-семантичного поля «космічні об'єкти», ми спираємось на теоретичні праці у галузі лінгвістичної семантики. Майже усіма дослідниками визнається, що засади теорії лексичного семантичного поля було започатковано вченим з Німеччини Й. Тріром ще у перші десятиліття XX століття. Але її розробка продовжується, в тому числі й українськими мовознавцями. На перспективність використання теорії поля звертаєть-

ся увага у численних статтях вітчизняних дослідників. Узагальнюючі наявні лінгвістичні концепції лексико-семантичного поля, Т. Лупенко пише, що «...семантичне поле характеризується співвіднесенням слів та їх окремих значень до одного відрізка дійсності (денотата), системним характером денотативних зв'язків, взаємозалежністю та взаємовизначеністю лексичних одиниць, відносною автономністю поля, неперервністю змістового простору, видимістю та психологічною реальністю для пересічного носія мови» [3, с. 86]. Серед основних властивостей семантичного поля ця дослідниця називає такі: «1. Семантичне поле інтуїтивно зрозуміле носію мови й характеризується психологічною реальністю для нього. 2. Семантичне поле автономно й може бути виокремлено як самостійна підсистема мови. 3. Одиниці семантичного поля пов'язані тими чи іншими системними семантичними відношеннями. 4. Кожне семантичне поле пов'язане з іншими семантичними полями мови і в сукупності з ними утворює мовну систему» [3, с. 91]. Не є новим для мовознавців питання про місце семантичного поля «космічні явища» у мовній картині світу різних народів. Відзначимо внесок науковців Одеської лінгвістичної школи в розробку цього питання. Низька праць у вказаному науковому напрямку належить Ю. О. Карпенку. Відомим дослідником історії формування назв зірок у різних народів світу, віддзеркалення в них міфопоетичних уявлень, ролі космонімів у художніх творах є Л.Ф. Фоміна, авторка книги «...Тайный смысл их царственных имен...» (2015). Про актуальність подальшої розробки питання про лексику, що входить до семантичного поля «космічні об'єкти», свідчить дисертація аспірантки кафедри української мови М.О. Кулібаби, присвячена прагмалінгвістичному аспекту метеорологічного дискурсу (захищена наприкінці 2021 року).

Виклад основного матеріалу. Оповідання Романа Малиновського «За дві хвилини до півночі», яке є об'єктом нашої статті, ще не досліджувалося вченими. Цей твір виявляється актуальним сьогодні, коли Україна протистоїть агресії, виборюючи право на продовження життя не тільки для себе, а і для усього людства, намагаючись не припустити використання зброї, що може зруйнувати всесвіт. Його дослідження є актуальним і в науковому плані – з точки зору вивчення зв'язку між лексичним та паратекстуальним рівнями художньої системи твору.

Включення слова «північ» у назву твору орієнтує читача на принципову важливість лексики семантичного поля «космічні об'єкти». Саме у цей час людина схильна стежити за Всесвітом, замислюватися над універсальним. Але починаючи знайомитись з оповіданням, читач може сприймати заголовки лише як вказівку на час, коли відбуваються дії. На перший погляд, в оповіданні йдеться про звичайну подію – збираються друзі для відпочинку з музикою, бесідою, насолодою чистим нічним повітрям. Вони дивлять-

ся на небо, мріють про майбутні польоти на інші планети, уявляють, як будуть там танцювати також, як і тут, на Землі, слухаючи ту ж саму музику. В їхньому житті є кохання. Наприклад, відчувши тепло долонь того, хто за її спиною протягнув руку до термосу, Єва оглядається з надією, що «це рука людини, про яку вона думає» [4, с. 100]. Це звичайні люди, вони приятелюють, мріють і загадують бажання. Помітив, що на небі з'являються перші зірки, вони поспішають вийти на терасу, щоб краще їх бачити. Потім виявляється, що спостереження за зірками і є їхньою головною метою: «саме для цього вони сьогодні зібралися – побачити зорепад Персеїд» [4, с. 99]. Як відомо, це дивне природне явище – спалювання потоку метеоритів - буває щорічно, у серпні.

Але вже з першого речення в оповіданні задається й інший план, який змінює настрій читача, поступово посилює відчуття загрози, яка наближується, готує до надання універсального сенсу тому, що діється. Знаком посилення небезпеки стає вигляд сонця. Це «серпневе сонце, велике і багряне, ніби круг на японському прапорі». Воно поступово сідає, «заливаючи горизонт червоним» [4, с. 97]. Повторення вказівки на колір сонця («багряне», «червоним», порівняння з японським прапором, на якому на білому фоні зображено червоне коло, і який самі японці називають «сонячним прапором» або «сонячним колом»), з одного боку, підкреслює тривожність того, що відбувається. Хоча у читача поки що не має підстав для турбування. Але з іншого боку, воно перемикає увагу читача з безпосередньо побутового плану на політичний (йдеться про прапор однієї з держав світу). Тому й колір горизонту «особливий»: «помаранчевий ...у вологому екваторіальному повітрі» [4, с. 98].

Ще одна деталь - це назва музики, яку вони слухають, під яку танцюють. Це пісня про те, що кожна планета, до якої вони збираються подорожувати, мертва ("Every Planet We Reach is Dead") [4, с. 98]. Цю назву можна інтерпретувати по-різному: можливо, йдеться про те, що все, до чого прямують люди, стає мертвим, а також, що люди знаходяться у всесвіті, кожна частина якого вже мертва, тому й людям не залишається надії на життя. Але в будь-якому разі ключовою ознакою планет є смерть: «... ми будемо слухати таку музику, гуляючи мертвими планетами, на які прилетимо», - каже Андрій [4, с. 98].

Не дуже гармонує з описом спокійного відпочинку декількох пар молодих людей також і повідомлення про те, як розважаються Павло з Петром: вони «грали в нінтендо, Павло стріляв з АК чергами по три, у навушниках лунали звуки автоматної черги. Петро присів за бетонним блоком, стискаючи в руці Glock» [4, с. 98]. Так в оповіданні поступово посилюється значення існування загрози для життя (звуки зброї). Тім більше, що Павло повідомляє, що у своїй грі вони готуються до виконання дуже важливої місії: мають «зупинити екс-

тремістів, які планують запустити ядерні ракети ... десь на Колимі» [4, с. 98]. Безумовно, йдеться лише про комп'ютерну гру, але з уточненням її характеру в оповіданні поступово до мотиву відпочинку та насолоди від картини зорепаду на нічному небі додається мотив наближення катастрофи.

Головну роль у створенні цього мотиву загрози виконують образи атмосферних явищ та космічного неба. Декілька разів повторюється згадка про вітер, який стає все більш неприємним: «буде *вітряно*», «*вітер* таки *звісться*» [4, с. 97]; «на випадок, якщо *здійметься вітер*, що так вірогідно наприкінці серпня. Тепер *вітер* дув лише високо у стратосфері, *повітряні омахи* невидимо носилися туди-сюди, розхитуючи зірки» [4, с. 99]; «*вітер* таки *здійнявся*; раптові *подмухи* з *являлися* з темряви і туди ж зникали, щоб невдовзі повернутися» [4, с. 99]. «Вітер лише *збивав* волосся, ніби намагався зірвати скальп. *Повітря остуджувалося*» [4, с. 99]; «і гадали, від чого їм холодніше - від вітру чи споглядання зірок, холодних, далеких [4, с. 99] і нерухомих» [4, с. 100]; «ловлять *остиглий вітер* із пустелі» [4, с. 100]. «Вулиця затихла, стало чутно, як *тріпоче на вітрі* волосся, як здійснюються кінчики накиннутих на плечі пледів, *вітер розтинав* повітря – могутній на цій висоті» [4, с. 101]. Поступово посилюється враження ворожості вітру, його цілеспрямованої дії проти людей, коли, наприклад, дія вітру порівнюється з процесом знаття скальпу.

З наближенням до ночі поступово гасне світло: «у надвечірньому *світлі*, яке поволі *розсіювалося*»; «*Світло тьмянішало*» [4, с. 98] «із *погаслим світлом* голоси стали глухими» [4, с. 100] «глибини кімнати з увімкненим світлом, де не видно зірок і вже напевно – не можна замовляти бажання» [4, с. 101]. Можна припустити, що опис наближення ночі ґрунтується на міфопоетичній опозиції «світло (життя)/темрява (смерть)», коли людина порівнює зміну дня ніччю в природі зі зміною життя смертю у власному бутті. Не випадково й голоси людей стають «глухими», майже неживими. Про доречність такого припущення свідчить, на нашу думку, також характеристика тиші, пов'язаної із спрямованістю очей присутніх до неба: «небо і темрява впокорили їх, і терасу огорнула *тиша*, якась аж *сакральна*» [4, с. 100]. Складається враження універсальної єдності людей та всесвіту, їхнього наближення до незворотних змін.

Найбільш багатозначною в оповіданні Р. Малиновського є лексема «зірки». Вона, на нашу думку, є також найближчою до ядра лексикосемантичного поля, про яке йдеться, а тому є її компонент-домінантою. Перше її значення в оповіданні Р. Малиновського - *небесний об'єкт*: «З'являються зірки, - сказав Іван, стоячи на порозі дверей...» [4, с. 99]; «розхитуючи зірки, густо розсипані над небокраєм» [4, с. 99]; «саме для цього вони сьогодні зібралися – побачити зорепад Персеїд» [4, с. 99]; «підвели очі, спрямовуючи погляди південніше від сузір'я Кассіопеї! [4, с. 99]. При-

чому поряд зі значенням «естетична насолода від стеження за зірками», як і в опису вітру, поступово посилюється мотив ворожості зірок: «зірок, холодних, далеких [4, с. 99] і нерухомих. Іван дивився на них і думав, що, поки полетять зірки, всі вони відчують цей холод» [4, с. 100]; «Міська ілюмінація, яка розріджувала світло зірок, залишилася внизу, далеко від місця, де вони стояли і де до зірок залишалося, як здавалося, не так вже і багато» [4, с. 100]; «Зірки розтягнулися від горизонту до горизонту, скільки сягав погляд, хоч як крути головою» [4, с. 101]. Наступне значення, метафоричне - з зірками ототожнюються *вогники сигарет*: «жевриво тютюну на кінчику «Лакі страйку» нагадує дві зірки, що світяться перед їхніми губами. Потрібно лише затягнутися глибше, щоби вхопити їх, проковтнути і загадати бажання» [4, с. 100]. Це також *залишки* супутників, *того, що було штучно створено людиною* і поступово руйнується: «- Іноді, - сказала Марія, - коли здається, що падає зірка, це насправді згоряє старий супутник, який стягнув верхніх шарів атмосфери. Один із тих, які застеляють орбіту. Їх затягує гравітацією, й вони горять, стираються. - Чи можна загадувати бажання, коли падає супутник? - запитала Анна» [4, с. 100].

З поступовим рухом сюжетної лінії до розв'язки образ зірок все більше зближується з образом світла, точніше, його поступового затьмарення. А тому й посилюється мотив наближення до кінця, до смерті: «Здавалося, - повідомляє оповідач, - зірки кріплять темряву до простору над землею. Можливо, коли їхнє суцвіття опадє, порідшає, темрява також впаде на землю, накриваючи все суцільною пеленою, під якою нема чим дихати. «Чи витрачається чорна матерія на тих зірках, які залишаються після цієї ночі?» - думає хтось з них, але так невиразно й несміливо, що важко зрозуміти, хто саме» [4, с. 101]. Звідси – подвійний сенс останньої згадки про зірки, коли читач спочатку не здогадується, про що насправді йдеться – про зорепад, чи про наближення всесвіту до смерті: «Андрій підвів руку, вказуючи напрямком. – Зірки падають, - промовив він не надто голосно, але щоб усі почули. – Скільки їх? - запитала Єва. – П'ять, - відповів Андрій, перераховуючи, - так, п'ять. – На його зап'ясті світився екран електронного касіо, який показував – за дві хвилини північ! [4, с. 102].

І одразу слідує кінцівка оповідання, яку відокремлено як формально, так і на суб'єктному рівні. В оповіданні об'єктивна форма оповіді. Але оповідач непомітно стає на точку зору персонажів, повідомляє про те, що відбувається, крізь призму бачення і відчуття персонажами. Останній абзац тексту – це близька до документальної фіксація подій, яка належить тільки оповідачу. Йому відоме те, про що ще не здогадуються його герої. Простір його бачення значно ширше - це не тільки «куточок» міста, але й шахти під землею, субмарини та кораблі, що несуть смерть. Спалахи міжконтинентальних балістичних ракет дуже схожі на зірки, але мета їхнього створення – не космогонічна

(як зірок), а есхатологічна (руйнування космічного порядку). Насправді герої оповідання стали свідками не зорепаду, а запуску атомних ракет, тобто кінця. Тут з'являється останнє значення лексеми «зірки» – *ракет* з ядерним за-
палом. Вони з'являються за мить до кінця існування Землі з любов'ю, дружбаю, повсякденними турботами і надіями. «П'ять міжконтинентальних балістичних ракет, залишаючи позаду інверсійний слід, що в темряві, під чорним топазовим небом, нагадував вогняний слід комети, пролетіли стратосферою, окреслюючи планету дугою. Ядерні *ракет* «земля-земля», схожі на зірки, що падають, розітнули нічне небо. Десять, далеко в осередках глибоких шахт увімкнулася програма «Периметр», і багато інших ракет – у шахтах під землею, на субмаринах і кораблях – також знялося в повітря, щоб нагадувати зірки, які летять, розтинаючи простір світлими смугами, і врешті впасти, торкнувшись землю своїми оболонками, і спалахнути яскравим світлом за мить після цього» [4, с. 102]. Повідомлення про запуск ракет – це той «пунт», який, за законами новели, перевертає сенс того, про що дізнався читач. Йдеться не про щорічне космічне явище, а про руйнацію людьми свого та чужого життя. Аналіз цього, останнього абзацу тексту дає можливість завершити процес семантизації назви твору.

Висновки та перспективи дослідження. Назва – це найважливіший елемент твору, що бере участь в організації тексту, а також забезпечує зв'язок між автором, твором та читачем. Саме заголовок вимагає від читача вступити в складний процес виявлення сенсів, що закладені автором. Цей процес починається з того, що читачеві пропонується ім'я твору, далі, в процесі читання він неодноразово повертається до назви, а наприкінці отримує останню необхідну йому інформацію. У цьому полягає інтеграційна роль назви твору: вона зв'язує в єдине початок та кінець твору. Слово «північ» у назві оповідання («За дві хвилини до півночі»), перш за все, є позначенням точки у часі, зустрічі краю одного дня (вже майже минулого) з краєм того, що має початися. Але можливі й інші його сенси. Всі вони, як здається, підходять до твору Романа Малиновського, про який йдеться. Якщо виходити з семантичної опозиції «темрява – світло», «північ» – частина доби, коли панує південь, а з нею – невідоме, те, що лякає людину. Крім того, у художній мові – це завжди відсутність волі, стан підлягання комусь або чомусь. У філософському плані – це точка, у якій розмежуються те, що прожито, та те, що тільки починає набирати силу, поріг між сучасним та майбутнім. Важлива семантика цього слова й на міфопоетичному рівні. Північ – це момент важливої для життєздатності космосу боротьби між хтонічним та сакральним, життям та смертю. Саме у точці півночі починається рух до життя, або до есхатології. В оповіданні йдеться про північ у кожному з вказаних сенсів тому, що від одиничного та приватного (зустріч декількох знайомих з метою подивитись на зорепад) увага читача поступово перемикається на універсальне, навіть космічне.

не. Тому від образу яскраво червоного сонця оповідач переходить до констатації поступового поглинання усіх кольорів чорною фарбою, згасання світла. При цьому з'являється останнє з наявних у цьому творі значень слова «зірки» (об'єкт нічного неба, який викликає естетичну насолоду та надії на здійснення бажань; вогники сигарет; світло залишків супутників) - «спалахи ядерних ракет». Таким чином семантику назви можна виразити й так: за дві хвилини до есхатології, руху від життя до смерті, від космосу до хаосу, від минулого до того майбутнього, у якому немає людей.

Література

1. Карпенко Ю. О. Назва твору як об'єкт ономастики. *Літературна ономастика*: зб. статей. Одеса: Астропринт, 2008. С. 29–37.
2. Карпенко Ю. О. Про назви творів Ліни Костенко. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/magazine41-4.pdf>
3. Лупенко Т. Семантика польових структур у контексті аналізу мовної картини світу. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: Науковий журнал*. 2012. № 1. С. 85 – 92.
4. Малиновський Р. Солодке життя. Чернівці: Видавець Померанцев Святослав, 2021. 176 с.
5. Сокол М. Функції заголовку твору в ракурсі літературознавчої антропології. *Studia methodologica*. Тернопіль, 2008. Вип. 24. С.245 – 249.

References

1. Karpenko, Yu. O. (2008), *Title of the work as an object of onomastics [Nazva tvorv yak ob'ekt onomastiki]*. Literaturna onomastika: zb. statej. Odesa: Astroprint. Pp. 29–37.
2. Karpenko, Yu.O. *About the titles of works by Lina Kostenko [Pro nazvi tvoriv Lini Kostenko]*. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/magazine41-4.pdf>
3. Lupenko, T. (2012). *Semantics of field structures in the context of the analysis of the language picture of the world [Semantika pol'ovih s struktur u konteksti analizu movnoї kartini svitu]*. Aktual'ni problemi romano-germans'koї filologii ta prikladnoї lingvistiki: Naukovij zhurnal. № 1. Pp. 85 – 92.
4. Malinovs'kij, R. (2021), *Sweet life [Solodke zhittya]*. Chernivci: Vidavec' Pomerancev Svyatoslav. 176 p.
5. Sokol, M. (2008). *Functions of the title of the work in the perspective of literary anthropology [Funksii zaholovku tvorv v rakursi literaturoznavchoї antropolohii]*. Studia methodologica. Ternopil, 2008. Pp. 245 – 249.